

Dutnje geas lea oktavuoha olbmuiguin
geat leat dahje leat leamaš isolerejuvvon
friddjavuođa eretváldimiin iežat barggus

ADVOKÁHTAN

Dát čáluš sistsidoallá dieđuid movt isolašuvdna sáhttá čuohtit ja
vaháguhttit daid olbmuid geaiguin don deaividat advokáhtan. Don oaččut
maidái rávvagiid movt buoremusat sáhtát gieđahallat iežat klieantta
reakšuvnnaide.

Leat advokáhtta isolerejuvvon olbmuide

Álggus isolerenáigodagas

Sihke dat ahte šaddat giddagassii ja čohkkát isolašuvnnas čuohcá garrasit eanas olbmuide. Ulbmilaš sosiála oktavuoha earáiguin lea vuodđodárbu. Váilevaš sosiála oktavuoha sáhtta vaháguhttit, maiddáí go lea oanehaš isolašuvnnas. Sihke kognitiiva, psykalaš ja fysalaš reakšuvnnat leat dábálaččat. ON definere isolašuvnan go fánnga lea lássejuvvon sellii 22 diimmu dahje eambo jándoris (Nelson Mandela-njuolggadusat).

Árrat isolašuvnaáiggis berret don sihkarastit ahte klieantta oázžu dieđuid movt isolašuvna sáhtta čuohtit sutnje. Skandináválaš isolašuvdnafierpmádat lea ráhkadan diehtjojuohkingihppaga isolerejuvvon olbmuide. Dat lea buot fánngaid várás geat lea isolerejuvvon, beroškeahhtá leago riekti, giddagas mearridan dan dahje ieš sávvan dan. Gihppagis sáhtta isolerejuvvon olmmoš lohkat dábálaš reakšuvnnaid birra isolašuvdnii, ja maid son ieš sáhtta dahkat buoridit dili, ja movt eastadit vaháigiid. Gihpa jorgaluvvo olu gielaide, ja juhkkajuvo giddagasaide ovttasbarguin Kriminálafulahusain (Kriminalomsorgen).

Don fertet jearrat klieanttas leago son ožžon gihppaga giddagasas. Jus ii, sávvat mii ahte don attát kopiija sutnje. Gos don gávnnat gihppaga oainnat maŋábealde. Du klieanta soaitá dárbbasit veahki lohkat, dahje hupmat duinna dahje earáiguin dan birra maid son lea lohkan. Movttiidahte áinnas iežat klieantta eastadit isolašuvnna negatiivvalaš váikkuhusaid.

Klieantta reakšuvnnat isolašuvdnii sáhttet váikkuhit du bargui advokáhtan. Lea deatálaš ahte don leat dihtomielálaš, ja vuhtiiválddát, váikkuhusaid maid isolašuvna sáhtta mielddisbuktit earret eará iežat oktavuodas klieanttain. Klieanttain mat leat isolašuvnna vuollásaččat sáhtta ovdamearkka dihte leat dárbu ahte don anát liige áiggi ságastallamiidda.

Klieantta reakšuvnnat isolašuvdnii sáhttet maiddáí váikkuhit ráđiide maid don berret addit. Sihke kognitiiva, psykalaš ja fysalaš

reakšuvnnat isolašuvdnii sáhttet mielddisbuktit ahte don berret árvvoštallat rávvet iežat klieantta vuordit dutkkalmasain dassázi go dearvašvuodadilli buorrána. Muite ahte vel oanehis ságastallamatge sáhttet leat váddásat go klieanta lea isolerejuvvon, ja ahte bottut leat earenoamáš deatálaččat dutkkalmasa vuolge.

Advokáhtan leat don várra okta hui vátna olbmuin geaiguin isolerejuvvon olbmos lea oktavuoha. Ovddeš isolerejuvvon olbmot mitalit ahte oktavuodas advokáhtain dahje bargiiguin su kantuvrras isolašuvnna vuolde lea hui stuorra mearkkašupmi isolašuvdnaháigiid unnideapmái. Ale badjelgeahča árvvu jeavddalaš oktavuodas isolerejuvvon klieanttain.

Dábálaš reakšuvnnat isoleremii

Olbmot reagerejit iešguđet láhkái isolašuvdnii, ja lea veadjemeahttun ovdagihtii diehtit geasa čuohcá eanemus ja movt. Várra vaháguvvat isolašuvnnain lassána beaivvis beaivái. Muhtun isolerejuvvon olbmot ožžot ovttá dahje moadde huššareakšuvnna, ja muhtumiidda fas čuohcá olu surggiide.

Dat lea dábálaš vásihit:

- Konsentrašuvnaváttuid
- Muittohisvuoda
- Oadđenváttuid ja váibbasvuoda
- Čoavjebákčasa
- Heittot miella
- Jođáneappot suhttat ja erdot
- Oaivebákčasa
- Stiiva ja bávččas dehkiiid
- Massit borranmiella dahje borrat menddo ollu
- Vuorjašumi ja/dahje šlundivuoda
- Álkibut čirrot
- Balu ja panihka

Dasa lassin sáhttet muhtumat šaddat lossamillii, vaháguhttit iežaset dahje oázžut iešsorbmenjurdagiid.

Isolašuvna sáhtta bohciidahttit dahje hedjonahttit ovddeš psykalaš váttuid, ja moaddásiin lea várra šaddat psykohtalažžan.

Gieđahallat kognitiiva muosehuhttimiid

Klieanta sáhtta oázžut váttisvuodaid jurddašit čielgasit, reflekeret ja hállat, vástidit gažaldagaid oktanaga, konsentreret ja muitit. Lea váttis vástidit olu gažaldagaid oktanaga

dahje vuostáiváldit olu dieđuid oktanaga. Du klientii sáhtttá leat váttis ipmirdit ja muitit maid son dahje earát dadjabehtet. Dat sáhtttá dahkat klientii váttisin áimmahuššat beroštumiidis dutkkalmasa vuolde.

Kognitiiva muosehuhttimat dahket deatálažžan ahte don humat hilljánit. Dáhkkit ahte du klieanta gullá ja ádde maid don logat ságastaladettiin. Klieanta dilli sáhtttá dagahit ahte son berošta fáttáin mat eai gula áššái, ja ahte sutnje lea váttis fokuseret konstruktiiuvlaččat. Sáhtttá veahkehit ahte son čálát siehtadusaid ovttas klieanttain. Don sáhtát áinnas ávžžuht klieanttat ráhkadit muitinlihu ovdal go deaivvadeahppi ja ovdal dutkkalmasa. Dat veahkeha maidái ahte don čájehat ipmárdusa su kognitiiva váttisvuodáide, ja čilget ahte reakšuvnnat leat dábálaččat.

Gieđahallat dovdduid muosehuhttima

Klieanttat miellaláhki sáhtttá rievddadit, ja son sáhtttá ballagoahtit, fáhkka suhttat, čierut dahje šaddat paranoida. Muhttimat šaddet liigehearkkit ja earát fas hilgot oktavuoda duinna ja earáiguin. Muhttimat šaddet lossamillii, ja dát sáhtttá mielddisbuktit vuolláneami, iešsorbmemma, iešsorbmenjurdaigiid dahje sii sáhttet geahččalit sorbmet iežas. Muhtumat vásihit identitehtarievdamiid, sii «masset iežaset» dahje eai dovdda šat iežaset, juoga mii lea hui balddihahtti sutnje geasa čuohcá.

Dovdduid muosehuhttimat dahket deatálažžan ahte don leat gierdevaš- Čájat áddejumi dovdduide maid klieantta dovddaha. Lea deatálaš ahte don geahččalat dohkkehit reakšuvnnaid, ja čilge ahte dat leat dábálaččat. Jus du klieanttas leat mearkkat main vuhtto deprešuvdna, ballu, iešsorbmen, dahje iešsorbmenjurdat, de lea deatálaš ohcat relevánta dearvvašvuodaveahki.

Gieđahallat fysalaš symptomaid

Ollu isolerejuvvon olbmot fáhtehallet oadđenváttisvuodáide danne go váilu struktuvra jándoris. Beaivi ja idja leaba okta. Muhtumat váidalit deddoma ja boatkanan nahkáriid. Earát ožžot psykosomáhtalaš huššasymptomaid nugo čovjebákkasa,

oaivebákkasa, heajos borranmiela ja fysalaš ráfehisvuodas ja mášohisvuoda.. Earát šaddet fas áibbas passiivan ja veallájit seanggas olles beaivvi.

Lea deatálaš ahte du klieanta beassá diehtit leago son duođai fysalaččat buohcci vai lea sáhka huša psykosomáhtalaš symptomain. Muital vejolašvuoda birra ohcat veahki doaktáris. Doavttir galgá álo ja almmá maŋŋonkeahtttá gohččojuvvot jus isolerejuvvon olmmoš dáhttu, riikkaidgaskasaš standárddaid (CPT) mielde.

Ávžžut klieantta doallat dábálaš jándorritma ja vuostáiváldit buot vázzin-, aktivitehta-, ja hárjehallanfálaldagaid.

Maŋŋá isolašuvnna

Lea várra ahte reakšuvnnat isolašuvdnii joatkašuvvet maŋŋil go isolašuvdna lea loahpahuvvon. Dát guoská earenoamážit go isolašuvdna bistá guhká (guhkit go guokte vahku). Dutkan čájeha almmatge ahte eanas symptomat váidot áiggi mielde.

Isolašuvnna sosiála čuovvučuozahusat sáhttet ilbmat dainna lágiin ahte isolerejuvvon olmmoš geassáda eret dahje ballágoahtá, maidái oktavuodas duinna. Sosiála čuovvučuozahusaid merke dávjá easkka go isolerejuvvon olmmoš oažžu vejolašvuoda ovtastallat earáiguin. Muhtun ovddeš isolerejuvvon olbmot eai nákke leat ovttas earáiguin vaikko juste sosiála oktavuoda sáhtttá leat veahkin unnidit vaháigiid.

Lea deatálaš ahte don doarjjut klieantta bisuhit buot vejolaš oktavuoda olggobeale máilmmiin nugo galledemiiguin, telefavnain, ja reivviiguin (jus lea lohpi), oktavuoda mielfárggaiguin ja bargiiguin, oassálastimiin oktasašlanjain ja barggaheami maŋŋil go isolašuvdnaorrun lea loahpahuvvon.

Skandinávalaš isolašuvdnafierpmádaga birra

Min hálddahus lea Oslo universitehtas ja čohkke profeššunealla, eaktodáhtolaččaid ja organisašuvnnaid iešguhtege surggiin dain skandinávalaš riikkain. Min mihttomearri lea lasihit máhtu dan birra movt isolašuvdna čuočcá olbmuide. Mii moaitit ahte isolašuvdna geavahuvvo nu viidát skandinávalaš giddagasain. Mii háliidit unnidit vahágiid maid isolašuvdna dávjá mielddisbuktá dan čállosa ja gihppaga bokte isolerejuvvon olbmuid várás. Bargit ja oapmahaččat ožžot vástevaš čállosa. Don sáhtát váldit oktavuodá minguin jus čuožžila dilálašvuohta masa dárbbášat veahki hálddašit.

Dáhtut go sáddet gihppaga isolerejuvvon olbmuid várás ja/dahje dán gihppaga boastta mielde? Váldde oktavuodá Advokáhttaservviin. Don sáhtát maddái čálihit gihppaga nuvtá dahje friddja geavaheapmái min ruovttusiiduin. Google min nama dahje mana neahttasiidui: www.isolation.network

Min diehtjuohkinbarggu ruhtada Nordisk samarbeidsråd for kriminologi (NSFK) (Davviriikkalaš ovttasbargoráđđi kriminologija várás) ovttas Oslo universitehtain (Universitetet i Oslo). Gova ovdasiiddus lea Børge Helstrøm ráhkadan.

HALDEN
PRISON
PRINTS